

Deveti primerlej. Če kdo človeka, nad katerim mu po postavah ne gré nobena oblast, in ko nima za kaj ne hudodelnika ga spoznati, ne imeti ga po pravici za škodljivega ali nevarnega človeka, samolastno zapertega derží; ali kakor koli bodi v uživanju njegove osebne slobode opoverta; ali tudi, če kdo koga prime, ko je bil k temu vterjen uzrok viditi, pa on tega berž redni gosposki nalaš ne naznani.

Kazen tega hudodelstva je ječa od 6 mescov do enega leta. Ako bi bilo zapretje čez tri dni terpelo, ali če bi bil vjeti kako škodo, ali zraven odvzete slobode še drugo nepogodo prestal, naj se izreče težka ječa od 1 do 5 let.

Deseti primerlej zapopade kazin za ravnanje s kakim človekom kakor s sužnim. (To se pri nas ne primeri lahko).

Enajsti primerlej. Če kdo žensko zoper nje voljo po sili ali z zvijačami odpelje, namen bodi obrnjen na ženitev ali nečistost; ali, ako omoženo žensko, če ona tudi privoli, zakonskemu možu, dete njegovim rodivcom (staršem); varvanca njegovemu varhu ali preskerbniku z zvijačami ali siloma odpelje, naj se je namen tega započetja dosegel, ali ne.

Kazen odpeljanja, če odpeljana oseba ni privolila, ali še ni štirnajstega leta dopolnila, je težka ječa od 5 do 10 let, po meri rabljenih sredstev in nakanjenega ali storjenega zlega. — Ako je pa bila odpeljana oseba že saj štirnajst let stara in je privolila, naj se nalaga težka ječa od 6 mescov do 1 leta.

Dvanajsti primerlej. Hudodelstva javne posilnosti z izsilovanjem postane kriv, kdor

1. kacemu človeku zares silo dela, da bi ga primoral, kaj storiti, terpeti ali opustiti (ako se ne pokaže, da je to djanje kako huje kaznovavno hudodelstvo).

Pod taistim pogojem doprinese ravno to hudodelstvo, kdor,

2. bodi posrednje ali neposrednje, s pisanjem ali z besedo, ali kako drugači, naznanivši svoje ime ali ne, komu s poškodovanjem na životu, slobodi, poštenju ali lastnini preti, v namenu, od njega izžugati, da bi kaj storil, terpel ali opustil, ako je žuganje takošno, da zamore ti, komur se žuga, gledé na razmere in osebne lastnosti njegove, ali na znamenitost zažugovanega zlega, po pravici v strahu biti; brez razločka, ali merijo omenjene zla proti temu samemu, komur se zažugujejo, proti njegovi rodovini in žlahti, ali proti drugim pod njegovo brambo postavljenim osebam, in ali je žuganje imelo kak uspeh ali ne.

Trinajsti primerlej. Kdor se žuganja, ki je v 12. primerleji omenjeno, in ki zamore, kakor je ondi povedano, vterjene skerbí ali strah delati, samo v ti namen posluži, da bi posamske osebe, občine (soseske) ali okraje v strah in nespokojnost pripravil, doprinese hudodelstvo javne posilnosti z nevarnim pretenjem.

Kazen teh dvéh v 12. in 13. primerleji zaznamovanih hudodelstev je težka ječa od 6 mescov do 1 leta.

Pri obtežavah, zlasti če je bil žaljeni s storjeno silo ali nevarnim žuganjem dalj časa v mučno stanje djan; — če se žuga z umorom ali z zažigom; — če zažugana poškodba več kakor 1000 goldinarjev, ali škoda, ki bi izhajala iz izsiljenega opravljenja, terpljenja ali opušnja, več kakor 300 goldinarjev znese; — ali če bi pretenje merilo proti celim občinam ali okrajem, naj se odmerja kazen s težko ječo od 1 do 5 let.

(Dalje sledí.)

Polovanje po Laškim.

Spisal M. Verné.

23. pismo.

Dragi prijatelj!

Tik Kastelona leží Mola di Gaeta, nekdanj silno staro mesto Lestrignonov, ki so ga „Formia“ imenovali, zdaj pa le velik terg v lepim kraji poleg morja. Iz Mole se vidi na desni Gaeta *), in bolj na levi sta viditi dalječ v morji zala otoka, zdravilna Iskia in vina bogata Pročida.

Unikraj Mole se hribi od ceste odtegnejo, in spet lepe, silno rodovitne ravnine objemajo. Tod je spet po verhih in na ravnim vse polno podertín, ki človeka na nekdanje slavne čase pominjajo. — Po krasni veliki ravnini teče tu 6 milj od Mole reka, ki so jo nekdanj „Liris“ imenovali, in ki ji zdaj „Gariljano“ pravijo. Ta reka dela Minturniško močirje, v katerim se je moral tisti mogočni, strašni, grozovitni Rimljan do vrata pogrezniti, de bi se, po pravici rēči, še strašnejšimu sovražniku skril, — on, ki je ptuje sovražnike premagal, ki je Kimberjane in Teutone, ko se je Rim pred njimi tresel, in ko se ni nihče več nad-nje upal, poterl, — on, ki je bil iz nič sedemkrat konsul — Mari (Marius) namreč se je moral v tem močirji ko tat skrivati. Pač res strašni časi! Tode k sreči so bili nevredni rimski gospodje takrat že obsojeni.

Čez reko, ki je bila nekdanj meja med Lacjem in Kampanio, pelje lep železen most.

Osem milj naprej je Sesa, majhno mestice verh zaliga griča. Nekteri terdijo, de je nekdanja „Suessa Auruncorum“, ki se ji je tudi „Sinuessa“ reklo, kjer je bil Horaci Virgilja, Plocia in Varia srečal, kakor vés vesel poje:

»Postera lux oritur multo gratissima, namque
Plotius et Varius Sinuessa, Virgiliusque
Occurunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit; neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!«

Cesta ne pelje skozi mesto, temuč ne dalječ proč prek hriba, kjer je pošta Šent-Agate vsred zalih dobro obdelanih gričev. Ne dalječ od Šent-Agate proti Kapui, kamor je še skoraj 16 milj, so mi že goro kazali, ki oginj bljuva — Vezuvi; pa ko bi se ne bilo močno iz nje kadilo, bi je ne bil mogel od drugih verhov razločiti.

Še nekoliko sim se po zalih gričih med lepo obrašenimi hribi naprej peljal, kar se mi na enkrat Kapuanski dol, silno rodovitna ravnina, ki je ni pregledati, pred očmi razprostori. Serce mi je veselja poskakovalo, ko sim se v Kapuo derdral.

Ob tréh popoldne sim bil že tam. Tode Kapue, ki je bila, kakor Flor pravi „quondam inter tres maximas numerata“, — Kapue, ki je Hanibalu toliko dopadla — pa mu tudi grozno veliko škodila, ker mu je hrabre vojake pokvarila in pomehkužila, — Kapue, ki se je od Hanibala nadjala, de jo bo v poglavno mesto Italie povzdignil, — tiste glasovite Kapue ni — razun nekoliko ostanjkov in žalostnih razvalín, — tiste Kapue, pravim, ni je več. Odkar so jo bili Rimljani zavolj zveze s Hanibalam strašno kaznili, in nje vladarje in poglavarje in plemenitiši gospóde nemilo pomorili, in druge mestnjane ko živino poprodali, se ni mogla več povzdigniti.

Današnja Kapua je pol ure takraj une, med rekama Volturnam in Klaniam.

Mesto, ki šteje komaj 8000 duš, je silna vojna terdnjava, mende prva terdnjava neapolitanskiga kra-

*) Kamor je sedanji papež leta 1849 iz Rima bežal.

ljestva, z dvojnimi ali trojnimi ozidjem. Kjer je nekdanja slovita Kapua stala, je zdaj le vas, ki se ji „Santa Maria di Capua“ pravi. Sèm sim mislil iz Napola nazaj priti, vse bolj natanjko ogledat; zatoraj sim berž naprej hitel.

Šest milj dalje se pride v Averso, ne lepo, pa silno dolgo mesto, ki šteje do 12.000 duš, v lepi, s krasnim drevjem obrašeni ravnini. Tu se veliko žlahniga sadja prideluje, in terte so kakor nekdanj po Virgiljevem „Ulmis adjungere vites“ po visocih topolih in berstih razpeljane.

Še šest milj, komaj poldrugo uro, naprej je Neapel ali Napola, kamor sim o poli sedmih zvečer prišel. — Prej ko Napolo ogledam, Ti pa hočem daljnost od Rima do Napole po številu pošt in laških milj vkup sestaviti.

Od Rima do Torre a mezza via (do stolpa sred poti) je 1 pošta ali 7 milj, od Torre a mezza via do Albana 1 p. ali 7 m., od Albana do Čintiane $\frac{3}{4}$ p. ali 5 m., od Čintiane do Veletri 1 p. ali 7 m., od Veletri do Cisterne 1 p. ali 6 m., od Cisterne do Torre tre ponti $1\frac{1}{4}$ p. ali 10 m., od Torre tre ponti do Bocca di fiume 1 p. ali 6 m., od Bocca di fiume do Mese 1 p. ali 6 m., od Mese do Ponte Maggiore 1 p. ali 7 m., od Ponte Maggiore do Teračine 1 p. ali 7 m., od Teračine do Fondi $1\frac{1}{4}$ ali 10 m., od Fondi do Itri 1 p. ali 6 m., od Itri do Mole di Gaeta 1 p. ali 6 m., od Mole do Gariljana 1 p. ali 6 m., od Gariljana do Šent-Agate 1 p. ali 6 m., od Šent-Agate do Sparanisi 1 p. ali 8 m., od Sparanisi do Kapue 1 p. ali 8 m., od Kapue do Averse 1 p. ali 6 m., od Averse do Napole 1 p. ali 6 m., — skupej $19\frac{3}{4}$ pošt ali 130 milj.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Siska 23. sept. B. Žitna kupčija pri nas se noče nič kaj prav oživiti; kupci in tergovci še zmiraj s ceno nazaj derže, zatega voljo še ni prodaje veliko. Nove pšenice je dokaj v magacinih; lepo blago se derži sploh po 4 fl. 8 krajc. do 4 fl. 12 kr. vagán, slabji roba se prodaja po 4 fl., pa tudi po 3 fl. 58 kr., in tudi po 3 fl. 56 kr. Za novi ameriški mlin, ki so ga v Karlovcu napravili in ki zna za celo Horvaško deželo važna naprava biti, je nakupljenih okoli 2000 vaganov pšenice. Koruzo lepe stare in zdrave robe derže tergovci nazaj in nič kaj je ne ponujajo na prodaj, druge sorte se dobí vagan po 2 fl. 45, 2 fl. 40, pa tudi po 2 fl. 45 kr.; — soršice ni nič, ovsa je prav malo v magacinih, vagán po 1 fl. 50 kr., na drobno tudi po 2 fl., — za proso ni kupca, pa blaga tudi nimamo; ječmen lepe sorte je po 2 fl. in tudi čez.

Voda je sedaj ravno prav velika, zato pa tudi pridejo ladje vsake sorte prav poredama in pripeljejo večidel pšenice; okoli 20.000 vaganov se je vsaki dan pričakuje, tudi ogeršice 6000 vaganov, ki je za Ljubljansko oljarijo namenjena.

Dvé krajnski ladji Anžoka in Plevnika ste pred nekimi dnevi pervikrat v Banat se podale žita za gosp. Baumgartnarja v Ljubljani kupit; na vsaki ladji je bilo 16 hlapcov. Ali bojo srečno opravili, se naprej ne more reči, hvale vredno je pa na vsako vižo ta začetek, po katerim si bo domače brodnarstvo marsiktero skušnjo pridobilo, ko pride na valove Donave. Iz serca želim, da bi ta prva skušnja se prav srečno opravila in se po tem večkrat ponovila!

Iz Žužemberka 23. sept. J. D. Spet se je letos pri nas očitno poterdilo, da nar boljši pripomoček zoper gnjilobo krompirja je, da se prvi teden po velikim Šmarni izkoplje, in shlajeni in suhi v hram

spravi. Nekteri so poskušali vse sorte druge reči, pesek in gips, so mu krompirjevše poželi, pa vse ni nič pomagalo. Edino to pomaga, da se zgođaj iz zemlje spravi. (To je gotovo, vendar o tem se mora gledati, da je krompir bolj zgodnje sorte, da je tedaj že zrel, ker nezrelo seme ne more nikakor dobro biti za prihodnje leto. Vred.) Tudi je po mojih skušnjah dobro, da se njiva, ki je za krompir namenjena, v jeseni preorje in praha naredí, spomladi pa en teden pred ali po sv. Jurji suhiga gnoja na njivo navozi in njiva spet preorje.

Iz Ljubljane. Pripravila za novo vstanovitev cesarskih politiških in sodniških gosposk se bojo sedaj začele. Sliši se, da je od c. k. ministerstva tudi v Ljubljano te dni naukaz došel, da se ima komisija iz višjih vradnikov vsakiga oddelka sestaviti, ktera ima prevdariti, v ktere kraje imajo po novi postavi okrajne vradije (Bezirksämter) priti, kje naj bo okrajni komisar za-se in sodnik za-se, v katerih pa oboje oblasti v eni osebi zedinjene, koliko vradnikov se bo pri vsaki vradnii potrebovalo itd. Deželni poglavar se ima prihodnjič le tam cesarski namestnik (Statthalter) imenovati, kjer je dežela tako velika, da bo imela kresije; majhna Krajnska dežela ne bo imela kresij, tedaj se bo c. k. deželni poglavar prihodnjič imenoval c. k. deželni predsednik (Landespräsident); njegovi svetovavci deželni svetovavci (Landesräthe); vse reči se bojo pri deželnim predsedništvu prihodnjič spet v zboru posvetovale in sklepale. Deželna sodnija ostane nek pod tem imenom le v Ljubljani; deželna višji sodnija, ki je za Krajnsko in Koroško deželo dosihmal v Celovcu bila, pride v Gradec, kjer bo nadsodnija treh dežel, Štajarske, Krajnske in Koroške, zedinjena. Koliko časa pa se bo potrebovalo, vse to v nov red djati, se ne vé, nar manj pol leta.

Novičar iz mnogih krajev.

Svitli cesar se bo 1. oktobra na pot na Horvaško podal; nazaj bo šel iz Varazdina čez Polčane, Marburg in Gradec okoli 26. oktobra. — Nova postava za privilegije je oklicana. — C. k. ministerstvu vunanjih oprav je priporočeno skerbeti, da se kmalo med avstrijsko in papeževo vlado zveza (konkordat) sklene. — Po naukazu c. k. ministerstva nauka ne smejo v nobenim razredu spodnjiga gimnazia več kot 3 učenci biti. — V cesarstvu je v vsim skupej 5 milijonov in 290.000 s hišnim davkam obloženih hiš. — Za rokodelce se pričakuje nova postava, po kateri je nek dovolj svobodno gibanje rokodelstev izgovorjeno, vendar bo tudi cehna zveza obstala; pravice rokodelstva imajo le osebné (na peršono) biti, vdova smé rokodelstvo obderžati, ako delovodja vdinja; za omiko rokodelskih učencov in podmojstrov se bo skerbelo. — Čeravno bo državni zakonik v različnih jezicih je-njal, se bojo vendar postave na Dunaji pri ministerstvu iz nemškiga v druge jezike prestavljale in natis-kovale za vse dežele. — Več grajšanov si prizadeva družbo osnovati za drênažo. — Ren je veliko povodinj napravil. — Zdaj že tudi vladni časnik v Parizu govori od cesarstva Francoskiga. — Po narnovejšim telegrafnim naznanilu so v Marseill-u zasačili strašno, tako imenovano peklenško mašino s 1500 pušami, tudi zakletvo so zasledili. — 11. listopada se bo zbral državni zbor Angleški. — Umerliga vojvoda Wellingtona ne bojo popred pokopali, preden se državni zbor ne bo snidel, ki bo kraljico prosil, da naj se „pervi mož“ Angleškiga z nar večí slavo pokoplje. — Zmiraj več se znamenj ojstre zime kaže; zvečer 17. t. m. se je v Šverinu prikazala svitla burjava (Nordlicht).